

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ВИКЛАДАЧАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК СКЛADOVA ЇХНЬОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

У статті розкривається сутність технологій естетичного виховання і їх значимість при використанні викладачами вищих навчальних закладів у роботі зі студентами як зростання їхньої педагогічної майстерності.

Стрімкий технологічний прогрес сучасного суспільства зумовлює впровадження технологічного підходу в освітню сферу й технологізацію усіх ланок педагогічного процесу. Активне використання педагогічних технологій як у навчанні, так і у вихованні молоді сприяло введенню до наукового обігу поняття “технології виховання”. Це поняття означає систему теоретично обґрунтованих й відібраних практикою способів, прийомів та послідовних процедур виховної діяльності, які, впливаючи на особистість студентів, забезпечують підвищення рівня їхньої вихованості. У цьому процесі особливою ефективністю відзначаються технології естетичного виховання, механізм дії яких ґрунтується на використанні як виховних чинників естетичних почуттів, емоцій та переживань вихованців. У зв'язку з цим перед вітчизняною педагогічною наукою постають завдання проектування інноваційних технологій естетичного виховання.

Результати аналізу наукової і методичної літератури з вказаної проблеми свідчать, що різні її аспекти знайшли відображення у значній кількості наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Окремі аспекти проблеми *естетичного виховання молоді* знайшли відображення у працях Ю. Азарова, Г. Васяновича, В. Галкіної, Б. Лихачова, В. Лозової, В. Ликова, Н. Миропольської, О. Отич, В. Петрушенко, О. Рудницької, В. Скатерщикова та ін. *Особливості використання технологій естетичного виховання учнів в зарубіжних освітніх системах* висвітлено у працях Г. Бентока, Р. Гібсона, П. Еббса, М. Лещенко, Ф. Спаршотта, К. Свонвіка, Д. Тейлора та ін. *Вітчизняний*

досвід використання технологій естетичного виховання проаналізовано М. Лещенко, Л. Шиян, Т. Чабановою та Н. Фоломєєвою.

Науковий аналіз досліджуваної проблеми та вивчення сучасного стану використання викладачами вищих навчальних закладів технологій естетичного виховання студентів у навчальній діяльності дав змогу виявити, що вони користуються неефективними формами і методами їх проведення; відсутність в них спрямованості на використання цих технологій у роботі зі студентами незважаючи на потужний педагогічний потенціал технологій естетичного виховання, високу оцінку викладачами їх педагогічної ефективності.

Актуальність досліджуваної проблеми, її недостатня теоретична і методична розробленість, об'єктивні потреби сучасної виховної практики зумовили вибір теми цієї статті **“Використання технологій естетичного виховання студентів викладачами вищих навчальних закладів як складова їхньої педагогічної майстерності”**.

Ефективність виховного впливу на студентів багато в чому залежить від володіння педагогом педагогічною технікою. Під педагогічною технікою розуміють сукупність навичок та вмінь, прийомів і засобів, за допомогою яких викладач добивається чіткої організації навчання та виховання студентів і досягає максимальної ефективності застосованих методів педагогічного впливу на них, стає майстром педагогічної діяльності. А. С. Макаренко надавав особливого значення педагогічній техніці: “Для мене в моїй практиці, як і для вас багатьох досвідчених учителів, такі “дрібниці” стали вирішальними: як стояти, як сидіти, як підвестися зі стільця, як підвищити голос, посміхнутися, як глянути... Тут ми стикаємося з тією галуззю, яка відома в драматичному або навіть балетному мистецтві: це мистецтво постановки голосу, мистецтво тону, погляду, повороту. Усе це потрібно, і без цього не може бути доброго вихователя” [3; 234].

У суто загальному вигляді педагогічна техніка включає в себе: техніку організації навчальних занять, різних виховних заходів; уміння педагогічно правильно поставити голос, ефективно використати тон, стиль і культуру мови,

міміку, жести; уміння вислухати студентів, бути уважним до них. Проявляти видимий щирий інтерес до їх слів, вчинків; уміння вивчати і враховувати здібності й особисті якості студентів, особливості навчального студентського колективу; уміння створювати необхідні педагогічні ситуації з метою виховного впливу на студентів через колектив, громадські органи студентського самоврядування, використовувати з цією метою явища внутріколективного та громадського життя, думку товаришів та друзів.

Уміння володіти засобами і прийомами педагогічної техніки допомагає викладачеві бути естетично виразною людиною, вміти при потребі приховати свій поганий настрій або, навпаки, показати схвильованість, радість, засмучення, обурення. А. Макаренко писав з цього приводу: “Вихователь повинен уміти організовувати, ходити, жартувати, бути веселим, сердитим” [3, с. 126]. Отже, за своєю суттю педагогічна техніка – неодмінний і надзвичайно важливий елемент педагогічної діяльності вчителя, його професійної майстерності.

В наш час Г.К. Селевка, застосовує до сфери освіти поняття “технологія” [6, с. 26]. Г.П. Васянович зазначає, що, оскільки не тільки наше суспільство, але й все людство потребує кардинальних змін людської поведінки, спрямованої на гуманність, добро, красу, то необхідна загальна наукова технологія розвитку й виховання особистості [2, с. 192]. Найбільш загальне трактування цього поняття полягає в тому, що технологія є науково і практично обґрунтованою системою діяльності, яку застосовує людина з метою перетворення навколишнього середовища, виробництва матеріальних чи духовних цінностей [6, с. 26]. За висловом Ю. Азарова, технологія “вміщує в себе матеріально-технічне і правове забезпечення навчально-виховного процесу, просторово-часові чинники, метод, засоби і форми роботи, педагогічну майстерність всіх учасників виховного процесу, набір обов’язкових видів діяльності, що виконує кожний учень” [1, с.37].

Духовний світ людини формується під впливом багатьох чинників, серед яких надзвичайно вагомий вплив мають *технології естетичного виховання*

студентів, елементи яких використовуються викладачами вищих навчальних закладів. У зв'язку з цим на перший план професійно-педагогічної діяльності викладача виходить вміння раціонального і ефективного використання технологій естетичного виховання. За допомогою них можна навчити молоду людину розуміти красу дійсності, творити прекрасне в праці, в людських стосунках, в мистецтві [7, с. 5] З цією метою потрібно створювати такі умови, щоб студенти навчалися із задоволенням, виконували завдання, поставлені викладачами, у них сформувалися почуття прекрасного, розвивалися позитивні емоції. Використання педагогами технологій естетичного виховання студентів, на нашу думку, могли б позитивно вплинути на їх формування, оскільки у джерел естетичного, духовного, морального розвитку стоїть викладач [10, с. 4].

Отже, за допомогою технологій естетичного виховання засобами своєї дисципліни педагогічні працівники можуть збуджувати у студентів діяльність наукового уявлення, привчати їх мислити і створювати в пам'яті численні асоціації знань [4, с. 7], явищ, які відбуваються в природі і тісно пов'язані з їх повсякденним спілкуванням, підвищуючи власну педагогічну майстерність.

Використовувати педагогічні технології естетичного виховання студентів можуть викладачі різних спеціальностей, оскільки це стосується такої сфери пізнання, як технічна естетика та дизайн, впливу технічної діяльності на мистецько-естетичну сферу, що спостерігаємо в кіно-, аудіо- та відеоіндустрії, на телебаченні, в електронній музиці, комп'ютерних формах віртуальної реальності. З іншого боку, в самій діяльності людини врахування естетичних норм та критеріїв також відіграє серйозну роль: творці інженерно-технічних приладів переконуються, що естетично досконалі вироби мають відповідати також і ефективній функціональності. [5, с. 143].

Сучасні технології естетичного виховання учнів орієнтують на створення педагогічними працівниками такої навчальної ситуації, яка б стимулювала пізнавальну діяльність на позитивному чуттєво-емоційному фоні, сприяла підйому творчих сил, стимулювала пошуки особисті.

У працях А.С. Макаренка, В.О.Сухомлинського, М.А. Федя присутні елементи технологій естетичного виховання учнів, хоча ці визначні педагоги не застосовують вказане поняття. Сьогодні в науковій літературі з'являється думка про те, що раціональному не повинно протистояти емоційне. Навпаки, їх єдність запалює вогник творчості і краси. Тільки за цієї умови на кожному конкретному занятті наукові істини в словах викладача відрізняються і думкою, і почуттям. Краса, що подається студентам на заняттях, набуває конкретно-почуттєвої форми, коли навчальний процес відбувається у двох напрямках: пізнання і насолоди [9, с. 15].

Застосування технологій естетичного виховання студентів дало б їм можливість набагато краще засвоїти навчальний матеріал, адже ці технології поряд з виконанням своїх виховних функцій сприяють більш глибокому і міцному засвоєнню знань та перетворенню дійсності за законами краси. Вчителю при цьому нічого не потрібно вигадувати, він лише повинен розкривати те, що закладено в самому навчальному предметі, і таким чином показувати багатство зв'язків, які виявляються на уроці при вивченні закономірностей природи і суспільства. [9, с. 11].

А.С. Макаренко вважав, що людина не може жити на світі, якщо у неї нема попереду нічого радісного. Справжнім стимулом людського життя є завтрашня радість. *У його виховній технології завтрашня радість* є одним із найважливіших об'єктів діяльності. Він зазначає, що вчителі повинні пам'ятати, що спочатку потрібно організувати саму радість, викликати її до життя і поставити як реальність а потім, потрібно наполегливо перетворювати більш прості види радості в більш складні і значущі [3, с. 529].

Використання вчителями технологій естетичного виховання учнів сприяє вирішенню таких завдань: *художнє виховання* студентів, яке формує у них здатність сприймати, відчувати, переживати, любити, оцінювати мистецтво, насолоджуватися ним і створювати художні цінності; *визнання духовної цінності для людини піднесеного, прекрасного, вишуканого* – це відбувається лише тоді, коли педагогічні працівники цілеспрямовано залучають студентів до

різної творчої художньої діяльності, що здатна оптимально розвивати їх природні сили, забезпечити глибоке розуміння естетичних явищ, підвести до розуміння справжнього мистецтва та краси дійсності; *необхідність гармонійного вирішення комплексу завдань у процесі викладання студентам мистецтва*, що зумовлює їх художньо-естетичне та ідейно-моральне виховання, розвиток фізичних і духовних сутнісних сил та творчих здібностей. “В їх основі закладене уявлення і розуміння прекрасного і потворного, орієнтація на ідеальне” [8, с. 322].

Технології естетичного виховання спрямовані на свідомий, суспільно організований процес формування в особистості естетичного ставлення до дійсності й мистецтва. Це зумовлює розуміння технології естетичного виховання як сукупності форм, методів і прийомів спільної естетичної діяльності викладача й студентів, спрямованих на розвиток їх як творчо активних особистостей, здатних сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне, трагічне, комічне, потворне у житті та мистецтві, жити і творити за законами краси, в результаті чого краса стає властивістю діяльності кожного з них. Оскільки ефективність естетичного виховання студентів залежить не стільки від рівня та якості оволодіння ними естетичною інформацією, скільки від її емоційно-почуттєвого переживання та інтеріоризації, то зміст, структура та алгоритм технологій естетичного виховання спрямовані на активізацію емоційно-почуттєвої сфери вихованців, мотивування їх до самостійної естетичної діяльності у ході вивчення різних навчальних дисциплін, кожна з яких має власне естетичне поле, яке викладачеві необхідно активізувати.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Азаров Ю.П. Искусство воспитывать / Юрий Петрович Азаров. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Просвещение, 1985. – 448 с.
2. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч-метод. посіб. для викл. і студ. вищ. навч. закл.: / Григорій Васянович – Л.: Норма, 2005. – 343 [1] с.
3. Макаренко А.С. Педагогічна поема: [роман]/ Антон Семенович Макаренко. – К.: Веселка, 1986. – 602 с.

4. Перельман Я.И. Занимательная физика: [в 2 кн.] / Яков Исидорович Перельман – 20-е изд., стереотип. – М.: Наука, Кн. 1. – 1979. – 223 с.
5. Петрушенко В.Л. Етика та естетика: навч. посіб. для студ. всіх напрямів підготовки / [В.Л. Петрушенко, І.М.Сурмай, Г.Ф. Карвацька, Л.І.Мазур, Ю.Г. Шадських]; за ред. В.Л. Петрушенка. – Львів: Нац. ун-т “Львівська політехніка”, 2006. – 251 с.
6. Селевко Г.К. Воспитательные технологии / Герман Константинович Селевко. – М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 320 с. – (Сер. “Энциклопедия образовательных технологий”).
7. Скатерщиков В.К. Твой эстетический вкус / Виктор Константинович Скатерщиков. – М.: Знание, 1963. – 44 с.
8. Сотська Г.І. Художнє конструювання у професійному розвитку учнівської молоді / Галина Іванівна Сотська // Професійно-мистецька школа у системі національної освіти: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – К. – Чернівці: Зелена Буковина, 2008. – С. 320 – 323.
9. Федь А.М. Эстетическое воспитание на уроках по основам наук / Анатолий Михайлович Федь. – К.: Рад. шк., 1984. – 240 с.
10. Чиранова О.И. Подготовка будущего учителя к реализации эстетического потенциала начального курса математики: автореф. дис. на соиск. учен. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 – теория и методика профессионального образования / О.И. Чиранова. – Новгород, 2006. – 25 с.

О.Н. Кутовая

Использование технологий эстетического воспитания студентов преподавателями высших учебных заведений как составляющая их педагогического мастерства

В статье рассматривается значение технологий эстетического воспитания при использовании преподавателями высших учебных заведений в работе со студентами как повышение их педагогического мастерства

A.N. Kutovaya

Using technology aesthetic of education students prepodovatelyamy High society учебных wound êêê sostavlyayuschaya's Pedagogical Mastery

In article addresses the importance aesthetic technologies vyspytanyya Use of prepodovatelyamy High society учебных wound up in the work co students êêê povyshenye's Pedagogical Mastery